

Üniversite Öğrencilerinin İnternet Üzerinden Yaptıkları Alışverişlerde Bankaların Çağdaş Ödeme Araçlarının Kullanımının ve Bilgi Düzeyinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma

A Study to Determine University Students' the Usage and the Knowledge of Banks' Modern Payment Instruments in e-shopping

Volkan DAYAN

Yrd. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, Uzunköprü Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, (volkandayan@trakya.edu.tr)

ÖZ

Anahtar Kelimeler:

Bankacılık, Finans,
Çağdaş Ödeme
Araçları, İnternet,
Faktör Analizi

Günümüz teknoloji dünyasında internet üzerinden yapılan alışveriş hayatımızın sıradan bir parçası haline gelmiştir. Özellikle üniversite öğrencileri internet üzerinden yapılan alışverişe çabuk uyum sağlamıştır. İnternet üzerinden yapılan alışverişlerde ödeme birçok araçla gerçekleştirilmektedir. Bu ödeme araçları kapıda ödeme, havale, EFT gibi klasik peşin ödeme araçları olduğu gibi daha teknolojik olan kredi kartı, sanal kart, banka kartı ve diğer para yerine geçen dijital araçlardır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin çağdaş ödeme araçları konusunda bilgi ve kullanım düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Muğla Üniversitesi Milas Sıtkı Koçman Meslek Yüksekokulunda eğitim ve öğretim gören 370 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, değişkenler dört faktör ve 13 soru altında toplanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin internet üzerinden yapılan alışverişlerde güvenlik konusunda şüphelerinin olmadığı fakat kredi kartı kullanımının orta düzeyde, sanal kart kullanımının düşük olduğu banka kartı kullanımından ise haberdar olmadıkları gözlenmiştir.

ABSTRACT

Keywords:

Banking, Finance,
Modern Payment
Instruments, Internet,
Factor Analysis

In today's world of technology e-shopping has become a regular portion of our lives. Especially university students quickly adapt e-shopping. There are several payment methods for e-shopping. These methods are both the classic payment instruments for cash payments such as pay at the door, money transfer, electronic funds transfer and more technological methods such as credit cards, virtual cards, debit cards and other instruments. In this study it is aimed to determine university students' the usage and the knowledge of banks' modern payment instruments in e-shopping. For this purpose, a questionnaire was applied to 370 students study in Mugla Sıtkı Kocman University Milas Sıtkı Kocman Vocational School. As the result of the factor analysis, the variables are grouped under the four factors and 13 questions. Using the results of the study, students have no doubt about safety of e-shopping. Usage of credit cards are medium but virtual card usage are low. Finally there is no information about debit card usage in e-shopping.

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin internet üzerinden yaptıkları alışverişlerde bankaların hangi ödeme araçlarını tercih ettiklerini ve çağdaş ödeme araçları konusunda bilgi düzeylerini tespit etmektir.

İnternet kullanımının artışıyla birlikte internet üzerinden yapılan alışverişler de artmaya başlamıştır. İnternet üzerinden yapılan satın alma işlemlerinde birçok ödeme aracı kullanılabilir. Ödeme yöntemi müşteri tarafından doğrudan tercih edilmektedir. Kapıda ödeme ve para transferi vb. işlemlerin dışında genellikle ödemeler kartlar vasıtasıyla yapılmaktadır. Bankalar birçok kartı müşterilerine sunmaktadır. Ülkemizde genel olarak klasik kartlar kullanılmakla birlikte bankaların internet şubelerinden açtırılabilen sanal kartlar ve banka kartları da kullanılabilir. İnternet üzerinden yapılan alışverişlerde ödeme birçok araçla gerçekleştirilmektedir. Bu ödeme araçları kapıda ödeme, havale, EFT gibi klasik peşin ödeme araçları olduğu gibi daha teknolojik olan kredi kartı, sanal kart, banka kartı ve diğer para yerine geçen dijital araçlardır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin çağdaş ödeme araçları konusunda bilgi ve kullanım düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Muğla Üniversitesi Milas Sıtkı Koçman Meslek Yüksekokulunda eğitim ve öğretim gören 370 öğrenciye anket uygulaması yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda, değişkenler dört faktör ve 13 soru altında toplanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre öğrencilerin internet üzerinden yapılan alışverişlerde güvenlik konusunda şüphelerinin olmadığı fakat kredi kartı kullanımının orta düzeyde, sanal kart kullanımının düşük olduğu banka kartı kullanımından ise haberdar olmadıkları gözlenmiştir.

Araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Milas Sıtkı Koçman Meslek Yüksekokulu'nda 2012-2013 eğitim-öğretim yılında kayıtlı öğrencilere anket formu doldurtularak gerçekleştirilmiştir. Anket vasıtasıyla öğrencilerinin internet üzerinden yaptıkları alışverişlerde bankaların çağdaş ödeme araçlarının kullanımının ve bilgi düzeyinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

DAYAN

Çalışmada ilk olarak bankaların çağdaş ödeme araçları açıklanmış ve literatür özetine yer verilmiştir. Devam eden bölümde materyal ve yöntem tanımlanmıştır. Son bölümde ilk olarak anketin çoktan seçmeli soruları özetlenmiştir. Son olarak likert tipi ölçekte derecelendirilen sorulara faktör analizi yapılmıştır.

2. BANKALARIN ÇAĞDAŞ ÖDEME ARAÇLARI

Bankaların çağdaş ödeme araçları kredi kartları, sanal kartlar ve banka kartlarıdır. Kredi kartları ile ihtiyaçların ertelemeden alınabilmesi, ödemelerin ise ileri bir tarihte gerçekleşmesi mümkündür. Böylece peşin satın alınan ve geç ödemenin avantajları kullanılmaktadır (BKM, 2014a).

Sanal kartlar, klasik kredi kartlarının tüm fonksiyonlarını yerine getirebilmektedir. Fakat sadece internet ve telefon alışverişlerinde kullanılmaktadır. Sanal kartlar bankaların internet şubeleri vasıtasıyla açılabilen, müşteri sanal kart hesabına para yükleyerek limiti kendi belirleyebilmektedir. Müşteri hızlı bir şekilde kartın kullanımını aktif ya da pasif hale getirebilmektedir. Bu fonksiyonları ile sanal kartta güvenlik daha çok ön plana çıkmaktadır.

Debit kart olarak da bilinen banka kartları, müşterisine hesabındaki para kadar harcama imkanı sunmaktadır. Tanımlıya ek hesap kadar da nakit kredi imkanı sunmaktadır. Ülkemizde banka kartları çoğunlukla ATM'lerden para çekme aracı olarak kullanılmaktadır. Fakat günümüzde bu kartların alışverişlerde de kullanıma fonksiyonları bulunmaktadır. 2011 yılından sonra "Maestro" veya "Visa Electron" logolarının yer aldığı banka kartları ile internet ortamında alışveriş yapılmaya başlanmıştır. Alışveriş yapılan sitenin "3D Secure" sisteminin desteklemesi ön şart olmaktadır. 3D Secure, elektronik ticaret işlemlerinin güvenliğinin artırılması amacıyla Visa ve MasterCard tarafından geliştirilmiş bir sistemdir. Verified by Visa® ve MasterCard® SecureCode logoları bulunan sanal iş yerlerinden yapılan alışverişler Visa ve MasterCard güvencesi altındadır. Bu sayede hem kart sahipleri hem de üye iş yerleri olası sahtekarlıklara karşı güvence altına alınmaktadır (BKM, 2014b).

Bu sistemle hem güvenli alışveriş hem de banka kartının bakiyesi kadar harcama yapılabilmektedir. Bakiye yetersiz ise ek hesaptan ödeme karşılanmaktadır.

Kartlı ödeme sistemlerinin tasarrufa ve ekonomiye birçok katkısı bulunmaktadır. 2011 yılında yapılan bir araştırmaya göre kartlı ödeme sistemleri ile;

1. Hanehalkının para talebini azaltmakta ve tasarrufu arttırmaktadır.
2. Nakit paranın tedavülü kısmen sınırlandırılmakta, harcamaların kaydı paraya dönüşümü sağlanmakta ve böylece kullanılabilir tasarruf bankalar nezdinde biriktirmektedir.
3. Taksit imkanı ile hanehalkının tasarrufunu sağlamaktadır.
4. Kişilerin yanında taşımak istedikleri para miktarı azalmakta gelirin tasarrufa uygun hale gelmesi sağlanmaktadır.
5. Üretim için talep yaratmaktadır.
6. Hanehalkının likidite kısıtlarını gevşetmektedir.
7. Hanehalkının harcamalarında nakit para yerine kredi kartını tercih ettiklerinde çoğaltan mekanizması vasıtasıyla Gayri Safi Milli Hasıla artmaktadır.
8. Tüketim harcamalarında nakit yerine kartın kullanılması ile fiyat istikrarı sağlanmakta ve enflasyon düşmektedir.
9. Kayıtdışılık azalmaktadır (Kızılot vd., 2011: 8-34).

Çağdaş ödeme araçları ile bu fonksiyonlara ek olarak güvenli alışverişin artacağı, e-ticaretin daha çok gelişebileceği, rekabetin farklı bir boyuta taşınabileceği, birçok maliyetin düşebileceği ve kendi sanal ekonomik sistemini oluşturabileceği dikkate alınmalıdır.

2.1. Literatür Özeti

Literatürde bankaların ödeme araçları konusunda birçok araştırmanın yapıldığı görülmektedir. Araştırmaların daha çok kredi kartı kullanımının, sosyolojik ya da ekonomik etkileri ve tüketici davranışları konularına ağırlık verilmektedir.

Kredi kartı sahip ve kullanıcıları açısından kredi kartına sahip olmada ve kullanmada ne gibi faktörlerin etkili olduğunu tespit etmek amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiş ve 210 anket formu değerlemeye tabi tutulmuştur. Kredi kartına sahipliği ve tüketim alışkanlıkları konusunda birçok tespit yapılmıştır. Kredi kartı sahip ve kullanıcıları açısından kredi kartına sahip olmada ve kullanmada ne tür faktörlerin etkili olduğu, hangi bağımsız değişkenlere göre farklılık bulunup bulunmadığını değerlendirilmiş ve kredi kartı sahip ve kullanıcılarının kredi kartına sahip olduktan sonra tüketim alışkanlıklarında meydana gelen değişiklikleri ölçülmüştür. (Karamustafa ve Biçkes, 2003).

Dünyada ve Türkiye'de alternatif ödeme araçlarının gelişiminin mevcut ödeme araçlarına etkisinin incelendiği bir yeterlilik tezinde 100 kişi ile telefon görüşmesi yapılmış, nakit paranın daha uzun bir süre kullanılmaya devam edeceği sonucuna ulaşılmıştır (Ketenci, 2005).

Online alışveriş deneyimine sahip tüketicilerle online alışveriş yapmayan tüketicileri demografik özellikleri itibarıyla ayırmak, geleneksel ve online tüketicinin online alışverişte algıladıkları risk ve faydaları belirlemek ve son olarak online alışveriş deneyimine sahip olmayan tüketicilerin online alışveriş yapma ihtimalini arttıracak durumları tespit etmek amacıyla yapılan bir araştırmada 336 birey üzerinde anket uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre online alışveriş deneyimine sahip tüketicilerle geleneksel yöntemlerle alışveriş yapan tüketiciler arasında demografik özellikler, algılanan risk ve faydalar arasında anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Online alışveriş deneyimini yaşamış tüketicilerin genç ve

eğitilmiş bireylerden oluştuğu, online tüketicilerin yaşadıkları alışveriş deneyimlerine rağmen sürecin güvenilirliğinden hala kuşku duyduklarının tespit edilmiştir. Tüketicilerin kredi kartı bilgilerinin online alışveriş sırasında istenmemesi ve kullanılan kredi kartının sigortalanması, online alışveriş hakkında bireylerin bilgilendirilmesi, İnternet erişim ücretlerinin düşürülmesi, gönderi ücretlerinin tüketiciden alınmaması, gibi şartların sağlanması halinde tüketicilerin bu kanaldan alışveriş yapma ihtimallerinin artacağı belirlenmiştir. (Saydan, 2008).

Kredi kartı müşterilerinin kullandıkları kredi kartlarına ilişkin negatif ve pozitif tutumlarının araştırılması amacıyla bir araştırma yapılmış ve 320 kişi ile anket yapılmıştır. Çalışma sonucunda kredi kartının kişiye güven verdiği algısının memnuniyet değişkeni üzerinde en büyük arttırıcı etkiye sahip faktör olduğu, bunun yanı sıra kredi kartı kullanımına karşı olumlu algının çıkış değişkeni üzerinde en çok azaltıcı etkiye sahip faktör olduğu saptanmıştır (Yılmaz vd., 2009).

Üniversite öğrencilerinin sosyoekonomik ve demografik faktörlerinin kredi kartı sahipliği üzerindeki etkileri Logit modeli kapsamında incelenmesi amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Birçok açıklayıcı değişken arasından; öğrencinin cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyi, ailesinin ikamet ettiği şehir ile üniversitenin bulunduğu şehir arasındaki uzaklık, kendisi dışındaki kardeş sayısı, hane halkının aylık geliri, öğrencinin aylık harcama tutarı ve nerede kaldığı değişkenleri kredi kartı sahipliğini belirleme üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Keskin ve Koparan, 2010).

Üniversite öğrencilerinin kredi kartı sahibi olmaları üzerinde etkili olan faktörlerin belirlendiği bir çalışmada 788 öğrenciye anket uygulanmıştır. Kullanılan çeşitli açıklayıcı değişkenler arasından, öğrencinin yaşı, öğretim türü, annenin çalışma durumu, ailenin aylık geliri, öğrencinin aylık geliri, öğrencinin aylık harcama tutarı değişkenleri kredi kartı sahipliğini belirleme üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (Yayar vd., 2011).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Materyal

Araştırma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Milas Sıtkı Koçman Meslek Yüksekokulu'nda öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği İşletme Yönetimi, Muhasebe ve Vergi Uygulamaları, Pazarlama ve Reklamcılık, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Aşçılık, Halıcılık ve Kilimcilik, Kuyumculuk ve Takı Tasarımı, Mimari Restorasyon programlarında yürütülmüştür. Araştırma materyali olarak anket formları kullanılmıştır.

3.2. Yöntem

Anket formları uygulanmadan önce örneklem büyüklüğü tespit edilmiş, 40 öğrenciye deneme anketi yapılmıştır. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde aşağıdaki formül kullanılmıştır. Araştırmalarda hedef kitledeki birey sayısı biliniyorsa bu formül kullanılmaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 46-50).

$$n = \frac{Nt^2pq}{d^2(N-1) + t^2pq}$$

p = Aranan olgunun kitlede görülme oranı

q = Aranan olgunun kitlede görülme oranı

d = Aranan olgunun görülebilecek sıklığına göre kabul edilen sapma miktarı

t = Yanılgı düzeyinde n serbestlik derecesi için t değeri

N = Biliniyorsa kitle büyüklüğü

n = Hesaplanması planlanan örnekleme büyüklüğü

N = 866 kayıtlı öğrencinin bulunduğu Meslek Yüksekokulunda 0.05 anlamlılık düzeyine karşılık gelen t= 1.96, d= 0.05 ve p= 0.5 ve q= 0.5 alındığında uygun örnekleme büyüklüğü 267 birim olarak hesaplanmıştır.

Tesadüfi olarak seçilen 400 öğrenciye gönüllülük esasına göre anket uygulaması yapılmış, değerlendirme neticesinde 370 anketin analize uygun olduğu tespit edilmiştir. Tablo1.'de öğrencilerin programları, yüksekokulda kayıtlı öğrenci sayısı ve ankete katılan öğrencilerin sayısı görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Programları ve Öğrenci Sayısı

Programın Adı	Kayıtlı Öğrenci Sayısı	Ankete Katılan Öğrenci Sayısı
İşletme Yönetimi 1 nö	47	20
İşletme Yönetimi 2 nö	36	15
İşletme Yönetimi 1 iö	43	18
İşletme Yönetimi 2 iö	32	14
Muh. ve Verg. Uyg. 1 nö	46	20
Muh. ve Verg. Uyg. 2 nö	35	15
Muh. ve Verg. Uyg. 1 iö	47	20

Muh. ve Verg. Uyg. 2 iö	31	13
Turizm ve Otel İşl. 1 nö	54	23
Turizm ve Otel İşl. 2 nö	52	22
Turizm ve Otel İşl. 1 iö	48	21
Turizm ve Otel İşl. 2 iö	59	25
Aşçılık	27	12
Pazarlama ve Reklamcılık 1 nö	41	18
Pazarlama ve Reklamcılık 2 nö	39	17
Pazarlama ve Reklamcılık 1 iö	33	14
Kuyumculuk ve Takı Tasarımı 1 nö	28	12
Kuyumculuk ve Takı Tasarımı 2 nö	25	11
Mimari Restorasyon 1 nö	39	17
Mimari Restorasyon 2 nö	29	12
Mimari Restorasyon 1 iö	36	15
Mimari Restorasyon 2 iö	26	11
Halıcılık ve Kilimcilik	13	6
TOPLAM	866	370

Anket formunun ilk bölümünde öğrencilere demografik özellikleri, bir işte çalışıp çalışmadıkları, gelir ve harcama kalemleri, banka kartı, kredi kartı, sanal kart sahipliği ve kullanımı, bankaların internet şubelerini kullanım durumları, internette alışverişi ve ürün tercihleri konusunda çoktan seçmeli sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise internet alışverişi, kredi kartı, sanal kart ve banka kartı kullanımına ilişkin 5'li likert tipi ölçekle derecelendirilen sorular sorulmuştur. Dereceleme 1=Kesinlikle katılıyorum, 2=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılmıyorum şeklinde yapılmıştır.

Elde edilen veriler SPSS 17.0 istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Anketlerde %95 güven aralığında %3.90 hata payı tespit edilmiştir.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde ankete katılan 370 öğrencinin demografik özellikleri, çalışma durumları, aylık harcama tutarları, gelir kaynakları, internet üzerinden alışveriş yaparken bankaların hangi ödeme araçlarını tercih ettikleri, bankaların internet şubelerini kullanım durumları ve çağdaş ödeme araçları ile ilgili sahiplik, kullanım durumu ve bilgi düzeyleri incelenmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	n	%
Kadın	202	54.6
Erkek	168	45.4
TOPLAM	370	100

Tablo 3. Medeni Durum

Cinsiyet	n	%
Bekar	365	98.6
Evli	4	1.1
Dul -Boşanmış	1	0.3
TOPLAM	370	100

Tablo 2. İncelendiğinde ankete katılan öğrencilerin %54,6'sının kadın, %45,4 erkektir. Öğrencilerin %98.6'sı bekar, %1.1'i evli, %0.3'ü ise dul ya da boşanmış olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3.)

Tablo 4. Yaş Dağılımı

Yaş	n	%
18	11	3.0
19	53	14.3
20	129	34.9

21	87	23.5
22	39	10.5
23	18	4.9
24	19	5.1
25	14	3.8
TOPLAM	370	100

Öğrencilerin yaş dağılımı incelendiğinde Tablo4'te görüldüğü üzere büyük bir bölümünün 20-21 yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Öğrencilerin Çalışma Durumu

Çalışma Durumu	n	%
Çalışmıyor	320	86.5
Yarı Zamanlı Çalışıyor	34	9.2
Tam Zamanlı Çalışıyor	16	4.3
TOPLAM	370	100

Tablo 5.'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin %9.2'si yarı zamanlı, %4.3'ü tam zamanlı çalışmaktadır. %86.5'inin ise çalışmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Çalışan Öğrencilerin Aylık Maaşı (TL)

Çalışanların Aylık Maaşı (TL)	n	Ortalama
	46*	909.8

*4 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 6'ya göre çalışan öğrencilerin aylık maaşlarının ortalaması 909.8 TL'dir.

Tablo 7. Öğrencilerin Aylık Harcama Tutarları (TL)

Aylık Harcama Tutarı (TL)	n	Ortalama
	332*	583.87

*38 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 7. incelendiğinde öğrencilerin ortalama aylık harcama tutarlarının 583.87 TL olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Öğrencilerin Gelir Kaynakları

Gelir Kaynağı	n	%
İş	19	5.2
Aile	210	57.9
Akraba	30	8.3
Burs-Kredi	7	1.9
Aile ve Burs-Kredi	52	14.3
İş ve Aile	16	4.4
Aile ve Akraba	16	4.4
İş ve Akraba	7	1.9
Aile, Akraba, Burs-Kredi	2	0.6
İş, Aile, Burs-Kredi	3	0.8
İş, Aile, Akraba, Burs-Kredi	1	0.3
TOPLAM	363*	100

*7 kişi cevap vermemiştir.

Öğrencilerin gelir kaynakları Tablo 8.'de gösterilmiştir. Öğrencilerin gelirlerinin %57.9'u sadece aile, %14.3'ü aile ve burs ya da kredi, %8.3'ü ise sadece akraba kaynaklıdır.

Tablo 9. Banka Kartı Sahiplik Durumu

Banka Kartı Sahipliği	n	%
Var	270	72.97
Yok	100	27.03
TOPLAM	370	100

Tablo 9. İncelendiğinde öğrencilerin %72.97 gibi büyük bir oranla banka kartı (debit kart) sahibi olduğu %27.03'ünün ise olmadığı anlaşılmaktadır.

10. Kredi Kartı Sahiplik Durumu

Kredi Kartı Sahipliği	n	%
Var	186	50.27
Yok	184	49.73
TOPLAM	370	100

Tablo 10.'da görüldüğü üzere banka kartı sahipliğine oranla kredi kartı sahipliğinin daha düşük olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencilerin %50.27'sinin kredi kartı olduğu, %49.73'nün ise kredi kartı sahibi olmadığı görülmüştür.

Tablo 11. Kullanılan Kredi Kartı Sayısı

Kredi Kartı Sayısı	n	%
1	154	82.8
2	20	10.8
3	9	4.8
4	2	1.1
5	1	0.5
TOPLAM	186	100

Kredi kartı sahibi olan öğrencilerin kredi kartı sayısı Tablo 11.'de görülmektedir. Öğrencilerin %82.8'inin 1 tane kartı olduğu, %10.8'inin 2 kartı olduğu, %4.8'inin ise 3 kartı olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12. Sahip Olunan Kredi Kartı Çeşidi

Kredi Kartı Çeşidi	n	%
Visa	140	75.26
MasterCard	32	17.22
Visa, MasterCard	14	7.52
TOPLAM	186	100

Tablo 12.'ye göre kredi kartı sahibi olan öğrencilerin %75.26'sı Visa, %17.22'si MasterCard, %7.52'si ise her iki kartı da kullanmaktadır.

Tablo13. Bankaların İnternet Şubesi Kullanımı Durumu

İnternet Şubesi Kullanımı (son 1 yıl)	n	%
Evet	129	34.9
Hayır	241	65.1
TOPLAM	370	100

Tablo 13.'de görüldüğü üzere öğrencilerin %34.9'u son bir yıl içinde bankaların internet şubesini kullanmakta, %65.1'i ise kullanmamaktadır.

Tablo14. İnternette Alışveriş Durumu

İnternette Alışveriş Durumu (son 1 yıl)	n	%
Evet	249	67.29
Hayır	121	32.71
TOPLAM	370	100

Son 1 yıl içerisinde internette alışveriş yapan öğrencilerin durumu Tablo 14.'de görülmektedir. Öğrencilerin %67.29'unun internette alışveriş yaptığı, %32.71'inin ise yapmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 15. İnternet Alışverişinde Kullanılan Ödeme Araçları

İnternet alışverişinde kullanılan ödeme aracı	n	%
Kapıda Ödeme	101	40.56
Havale-EFT	3	1.20
Kredi Kartı	78	31.33
Sanal Kart	10	4.02
Banka Kartı	0	0
Kapıda Ödeme, Kredi Kartı	41	16.47
Kredi Kartı, Sanal Kart	2	0.80
Kapıda Ödeme, Havale-EFT	4	1.61
Kapıda Ödeme, Havale-EFT, Sanal Kart	5	2.01
Kapıda Ödeme, Havale-EFT, Kredi Kartı, Sanal Kart	5	2.01
TOPLAM	249	100

Tablo 15’de öğrencilerin internetten yaptıkları alışverişlerde hangi ödeme aracını tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin %40.56’sının kapıda ödeme yaptığı, %31.33’ünün sadece kredi kartı kullandığı, %4.02’sinin ise sadece sanal kart kullandığı anlaşılmaktadır.

Tablo16. Sanal Kart Sahiplik Durumu

Sanal Kart Sahipliği	n	%
Evet	22	5.95
Hayır	348	94.05
TOPLAM	370	100

Tablo 16’ya göre öğrencilerin %5.95’inin sanal kart sahibi olduğu, büyük bir bölümünün ise (%94.05) sanal kartı olmadığı görülmektedir.

Tablo17. Sanal Kart Kullanım Durumu

Sanal Kart Kullanımı	n	%
Evet	20	90.9
Hayır	2	9.1
TOPLAM	22	100

Tablo 17’de görüldüğü üzere sanal kart sahibi öğrencilerin büyük bir bölümünün sanal kartını kullandığı (%90.9), %9.1’inin ise kullanmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo18. Sanal Kart Hakkında Bilgi Düzeyi

Sanal Kart Bilgi Düzeyi	n	%
Evet	100	27.02
Hayır	270	72.98
TOPLAM	370	100

Tablo 18’de öğrencilerin sanal kart hakkında bilgi düzeyleri görülmektedir. Öğrencilerin %27.02’sinin bilgi sahibi olduğu, %72.98’inin ise bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir.

4.1. Faktör Analizi

Faktör analizi (FA), birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek az sayıda kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı ve keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, 2002: 473).

Çalışmanın veri setinde 5’li likert ölçeğine göre düzenlenen 19 adet soruya faktör analizi yapılması hedeflenmiştir.

DAYAN

Barlett Küresellik Testi değişkenler arasında yeterli oranda ilişki olup olmadığını göstermektedir. Eğer Bartlett testinin p değeri 0.05 anlamlılık derecesinden düşük ise değişkenler arasında faktör analizi yapmaya yeterli düzeyde bir ilişki vardır (Durmuş vd, 2011: 80). Çalışmanın p değeri $0.000 < 0.05$ olduğu için analiz yapılması uygundur.

Tablo 19. Örneklem Yeterlilikleri

Yeterlilikler		
Kaiser-Meyer-Olkin Ölçek Geçerliliği		0.809
Barlett Küresellik Testi	Ki Kare	2004.911
	sd	78
	p değeri	0.000

Veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığı örneklem yeterliliği değerleriyle karar verilmektedir. Faktör analizi yapılmasının ön şartı değişkenler arasında belli bir oranda korelasyon, ilişki bulunmasıdır. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri değişkenler arası korelasyonların faktör analizine uygunluğunu test eder. Tablo 20’de KMO değerleri ve yorumları gösterilmiştir.

Tablo 20. KMO Değerleri ve Yorumları

KMO Değeri	Uygunluk Yorumu
$0.90 \leq x \leq 1.00$	Mükemmel
$0.80 \leq x < 0.90$	İyi
$0.70 \leq x < 0.80$	Orta
$0.60 \leq x < 0.70$	Zayıf
$0.50 \leq x < 0.60$	Kötü
$x < 0.50$	Kabul edilemez

Kaynak: Leimeister, 2010: 104

Tablo 19’da görüleceği üzere analizin KMO değeri 0.809 faktör analizine uygunluğun ”İyi” seviyede olduğunu göstermektedir.

Verilerin analizi yapılırken anti-imağ korelasyon matrisleri elde edilmiş, Örneklem Uygunluk Ölçüsü, (Measure of Sampling -MSA) değerleri 0.50’den az olan soruların analizden çıkarılması gerekmektedir (Khelifa, 2009: 16). Yapılan ilk analizde MSA değeri 0.50’nin altında olan soru tespit edilmemiştir.

Verilerin döndürülmüş bileşen matrisinde (rotated- component matrix) her bir faktör grubunda satırlarda birbirine yakın değerler alan faktörler, 0.50’nin altında kalan faktörler ve 2 sorudan daha az kalan faktör grupları analizden çıkarılmalıdır (Durmuş vd, 2011: 106). Veri setine 4 kez eleme yapılmış ve her sefer yeniden faktör analizi uygulanmıştır. Sonuç olarak 4 faktör ve 13 soru ile analiz tamamlanmıştır. Tablo 21’de analizin açıklanan toplam varyans değerleri görülmektedir.

Tablo 21. Açıklanan Toplam Varyans

Bileşenler	Başlangıç Öz değerleri			Döndürülmüş Kareli Yüklerin Toplamı		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	4.871	37.469	37.469	3.032	23.321	23.321
2	1.841	14.165	51.634	2.804	21.567	44.888
3	1.440	11.078	62.711	1.736	13.355	58.242
4	1.119	8.611	71.323	1.700	13.080	71.323
5	0.798	6.140	77.463			
6	0.577	4.439	81.902			
7	0.544	4.186	86.088			
8	0.467	3.595	89.683			
9	0.402	3.094	92.777			
10	0.304	2.342	95.118			

11	0.261	2.009	97.127
12	0.211	1.620	98.747
13	0.163	1.253	100.000

Çıkarım Yöntemi: Temel Bileşenler Analizi.

Tablo 21'e göre analizin 4 alt boyuttan oluştuğu ve toplam varyansın %71.323'ünün bu alt boyutlar tarafından açıklandığı görülmektedir.

Çok faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması yeterli olarak kabul edilebilir (Tavşancıl, 2005:203; Büyüköztürk, 2007:133; Öncü, 2012: 198).

Tablo 22. Faktör Analizi Sonuçları

Faktörün Adı	Soru İfadesi	Faktör Ağırlıkları	Faktörün Açıklayıcılığı (%)	Güvenilirlik (Cronbach's Alpha)
Sanal Kart Kullanımı				
	Sanal Kart Diğer Kartlardan Daha Güvenlidir	0.864	23.321	0.885
	Sanal kart kullanımı güvenlidir.	0.863		
	Sanal kartımı borcu vadelendirmek için kullanıyorum	0.837		
	Sanal kartımı taksitlendirme için kullanıyorum	0.780		
Kredi Kartı Kullanımı				
	Kredi kartı borcumu zamanında öderim	0.899	21.567	0.813
	Kredi kartı borcumu eksiksiz öderim	0.874		
	Kredi kartı harcamalarında kendimi kontrol edebilirim	0.653		
	Kredi kartımı taksitlendirme için kullanıyorum	0.597		
	Kredi kartımı param olmadığı zaman kullanıyorum	0.538		
İnternet Alışverişi Güvenilirliği				
	İnternette alışverişte kredi kartı kullanımı güvenlidir	0.881	13.355	0.825
	İnternette alışveriş yapmak güvenlidir	0.868		
Banka Kartı Kullanımı				
	Banka kartı ile alışveriş yapılamaz	0.822	13.080	0.642
	Banka Kartları güvenlidir	0.750		
Toplam			71.323	

Faktör analizinin güvenilirliğinin test edilmesi için SPSS programında her bir faktörün testi ayrı ayrı yapılmıştır. Yöntem olarak Alpha modeli tercih edilmiştir. Cronbach's Alpha adı verilen test sorular arası korelasyona bağlı uyum değerini göstermektedir.

Tablo 23. Cronbach's Alpha Değeri ve Güvenilirlik Yorumu

Cronbach's Alpha Değeri	Güvenilirlik Yorumu
$0.80 \leq x \leq 1.00$	Yüksek Derecede Güvenilir
$0.60 \leq x < 0.80$	Oldukça Güvenilir
$0.40 \leq x < 0.60$	Düşük Güvenilirlik
$0.00 \leq x < 0.40$	Güvenilir değil

Kaynak: Özdamar, 1997, Kalaycı, 2008, Çoruhlu ve Demir, 2014:100

Cronbach's Alpha değeri faktör altındaki soruların toplamdaki güvenilirlik seviyesini göstermektedir. Cronbach's Alpha değerinin 0.70 ve üstü olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilir. Ancak, soru sayısı az olduğunda bu sınır 0.60 değeri ve üstü olarak kabul edilir (Durmuş vd, 2011:89).

DAYAN

Tablo 22’de görüleceği üzere birinci faktör dört önermeyi kapsamaktadır. Bunlar; 0.864 faktör ağırlığıyla sanal kart diğer kartlardan daha güvenlidir, 0.863 faktör ağırlığıyla sanal kart kullanımı güvenlidir, 0.837 faktör ağırlığıyla sanal kartımı borcu vadelandirmek için kullanıyorum, 0.780 faktör ağırlığıyla sanal kartımı taksitlendirme için kullanıyorum başlıklarından oluşmaktadır. Bu faktöre “Sanal Kart Kullanımı” başlığı verilebilir. Bu faktörün açıklayıcılığı %23.321 olup güvenilirlik değeri olan 0.885 ise analizin “Yüksek Derecede Güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 23).

Tablo 22’ye göre ikinci faktör beş önermeyi kapsamaktadır. Bunlar; 0.899 faktör ağırlığıyla kredi kartı borcumu zamanında öderim, 0.874 faktör ağırlığıyla kredi kartı borcumu eksiksiz öderim 0.653 faktör ağırlığıyla kredi kartı harcamalarında kendimi kontrol edebilirim, 0.597 faktör ağırlığıyla kredi kartımı taksitlendirme için kullanıyorum 0.538 faktör ağırlığıyla kredi kartımı param olmadığı zaman kullanıyorum başlıklarından oluşmaktadır. Bu faktöre “Kredi Kartı Kullanımı” başlığı verilebilir. Bu faktörün açıklayıcılığı %21.567 olup güvenilirlik değeri olan 0.813 ise analizin “Yüksek Derecede Güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 23).

Tablo 22’ye görüleceği üzere üçüncü faktör; iki önermeyi kapsamaktadır. Bunlar; 0.881 faktör ağırlığıyla internette alışverişte kredi kartı kullanımı güvenlidir, 0.868 faktör ağırlığıyla internette alışveriş yapmak güvenlidir başlıklarından oluşmaktadır. Bu faktöre “İnternet Alışverişi Güvenilirliği” başlığı verilebilir. Bu faktörün açıklayıcılığı %13.355 olup güvenilirlik değeri olan 0.825 ise analizin “Yüksek Derecede Güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 23).

Tablo 22’ye göre dördüncü faktör; iki önermeyi kapsamaktadır. Bunlar; 0.822 faktör ağırlığıyla banka kartı ile alışveriş yapılamaz, 0.750 faktör ağırlığıyla banka kartları güvenlidir başlıklarından oluşmaktadır. Bu faktöre “Banka Kartı Kullanımı” başlığı verilebilir. Bu faktörün açıklayıcılığı %13.080 olup güvenilirlik değeri olan 0.642 ise analizin “Oldukça Güvenilir” olduğunu göstermektedir (Tablo 23).

5. SONUÇ

İnternette yapılan alışverişe talep gün geçtikçe artmaktadır. İnsanlar sanal ortamda birçok faaliyeti gerçekleştirmekte ayrıca beğendiği ürünü kolaylıkla satın alabilmektedir. Öğrenciler de sanal alışveriş imkanlarından yararlanmaktadır. Fakat bilinçli alışveriş konusunda bir takım bilgi eksiklikleri vardır. Özellikle bankaların çağdaş ödeme araçlarının kullanımında birçok etken ön plana çıkmaktadır. Bazı öğrenciler bu araçların bir kısmından haberdar değildir. Bazı öğrenciler ise kartının kullanım alanlarından haberdar değildir.

Çalışmada yapılan faktör analizinin sonuçlarına göre çağdaş ödeme araçları hakkında öğrencilerin görüşlerinin 4 farklı faktöre ayrıldığı gözlenmektedir. Bu faktörler, “Sanal Kart Kullanımı”, “Kredi Kartı Kullanımı”, “İnternet Alışverişi Güvenilirliği”, “Banka Kartı Kullanımı” başlığını almıştır.

Birinci faktörde; sanal kart kullanımı konusunda öğrencilerde güvenin ön planda olduğu hatta diğer kartlardan daha fazla sanal kartlara güven duydukları anlaşılmaktadır. Öğrencilerin sanal kartların taksitlendirme, borç erteleme gibi fonksiyonlarını yüksek oranda kullandıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin %67.29’u internette alışveriş yapmaktadır. Bu öğrencilerin %27.02’sinin sanal kart hakkında bilgisi olduğu halde %5.95’inin sanal kart sahibi olduğu tespit edilmiştir. Hem bilgi düzeyi hem de kullanım oranlarının düşük olduğu gözlenmiştir. Bu bilgiler ışığında öğrencilerin sanal kart kullanımı konusunda bilgilerinin artırılması ve kullanımının teşvik edilmesi bankalar açısından önem arz etmektedir.

İkinci faktörde; en yüksek faktör ağırlık sıralamasına göre öğrencilerin kredi kartı kullanımında borçlarını zamanında ve eksiksiz ödedikleri, kredi kartı harcamaları konusunda dikkatli oldukları, kredi kartlarının da taksitlendirme fonksiyonunu kullandıkları ve nakit para sıkıntısı çekildiğinde kredi kartlarını kullandıkları anlaşılmaktadır. Faktör analizinde elenen sorular da dikkate alındığında öğrencilerin internet alışverişlerinde kapıda ödeme ve kredi kartı kullanma gibi klasik yöntemleri tercih ettiği gözlemlenmektedir. Öğrencilerin %40.56’sı gibi büyük bir oranda alışverişlerde kapıda ödeme yöntemini tercih ettikleri, %31.33’ünün ise sadece kredi kartı kullandıkları tespit edilmiştir. Birçok alışveriş sitesinde kapıda ödeme yönteminde müşteriden ek ödeme talep edilmektedir. Öğrencilerin kredi kartı kullanmaktansa bu maliyete katıldığı anlaşılmaktadır. Bu noktadan hareketle bankaların kredi kartı kullanımı konusunda da bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Üçüncü faktörde; internet alışverişlerinde kredi kartı kullanımının ve alışveriş yapmanın güvenliği konusunda şüphelerinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu faktöre göre; her ne kadar öğrencilerin özellikle sanal kart kullanımı konusunda güven düzeyleri yüksek olması ile birlikte yine de faktör ağırlığında kredi kartı kullanımı ön plana çıkmıştır. Öğrencilerin güvenlik konusunda sorun yaşamadığı daha çok bilgilendirmeye ve teşvik edilmeye ihtiyaç duydukları görülmektedir.

Dördüncü faktörde; banka kartı ile alışveriş yapılacağı konusunda öğrencilerin bilgi sahibi olmadığı fakat banka kartlarına güvenlerinin olduğu anlaşılmaktadır. Tablo15’te görüldüğü üzere hiçbir öğrencinin internet üzerinden gerçekleştirdikleri alışverişlerde banka kartlarını kullanmadıkları görülmektedir. Bu veriler ışığında banka kartı kullanımının özendirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerle yapılan birebir görüşmelerde banka kartı kullanımının düşük olmasının nedeninin öğrencilerin hesaplarında bakiyelerinin yetersiz olmasıdır. Ayrıca birçok öğrencinin banka kartının sanal ortamda da kullanılabileceği konusunda bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir. Bankalararası Kart Merkezi 2006 yılından günümüze kadar banka kartı kullanımı konusunda birçok kampanya yürütmüştür. Bu faaliyetlerin genişletilerek devam ettirilmesi bankacılık sektörü açısından önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- BKM, Bankalararası Kart Merkezi, (2014a). “Kartlı Ödeme Sistemlerinin Tüketicilere Katkıları”, <http://www.bkm.com.tr>, 01.05.2014
- BKM, Bankalararası Kart Merkezi, (2014b). “Güvenli İnternet Alışverişi”, <http://www.bkm.com.tr/guvenli-internet-alisverisi.bkm> , 05.06.2014
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2002). “Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı”. Eğitim Yönetimi Dergisi, Sayı: 32 Güz: 470-483.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2007). “Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum”. (7. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- ÇORUHLU, Y. E. ve DEMİR O., (2014). “Vakıf Taşınmazların Yönetim Sorunlarının Tespit Edilmesine Yönelik Bir Durum Tespiti Çalışması”, Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 4 (1): 94-106.
- DURMUŞ, B. ve YURTKORU, E. S., ÇİNKO, M. (2011). Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi, 4. Basım. Beta Basım A.Ş., İstanbul
- KALAYCI Ş.,(2008). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. 3. Baskı. Asil Yayın Dağıtım A.Ş. Ankara.
- KARAMUSTAFA, K. ve BİÇKES, D. M., (2003). “Kredi Kartı Sahip ve Kullanıcılarının Kredi Kartı Kullanımlarını Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma: Nevşehir Örneği”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı : 15/2: 91-113
- KESKİN, H.D. ve KOPARAN, E., (2010), “Üniversite Öğrencilerinin Kredi Kartı Sahipliğini Belirleyen Faktörler”, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 5(1): 111-130
- KETENCİ, G., (2005). “Finansal yeniliklerin Banknot Kullanımına Etkileri”, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası, Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü, Ankara.
- KHELIFA, M., (2009). “Factor Analysis”, Zayed University Office of Research SPSS for Windows® Workshop Series.
- KIZILOT Ş. ve KILIÇ, C., TOKATLIOĞLU, İ., (2011). “Kartlı Ödeme Sistemlerinin Tasarruf üzerindeki Etkileri ve Ekonomik Katkıları Raporu 2011 Özeti”, Bankalararası Kart Merkezi.
- LEIMEISTER, S., (2010). IT Outsourcing Governance: Client Types and Their Management Strategies, Gabler Verlag.
- ÖNCÜ, H., (2012). “Akademik Özyeterlilik Ölçeğinin Türkçe’ye Uyarlanması”, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD), Cilt 13, Sayı 1, 183-206.
- ÖZDAMAR, K., (1997). “Paket Programlar ve İstatistiksel Veri Analizi”. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- SAYDAN, R., (2008). “Tüketicilerin Online Alışverişe Yönelik Risk ve Fayda Algılamaları: Geleneksel ve Online Tüketicilerin Karşılaştırılması”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 7(23): 386-402.
- TAVŞANCIL, E. (2005). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- YAYAR R. ve KARACA, S. S., TURKUT, A., (2011). “Üniversite Öğrencilerinin Kredi Kartı Sahibi Olmaları Üzerinde Etkili Olan Faktörler: Gaziosmanpaşa ve İnönü Üniversite’lerinden Ampirik Bulgular”, Akademik Yaklaşımlar - İnönü Üniversitesi İİBF , 2(1): 152-169.
- YAZICIOĞLU, Y. ve ERDOĞAN S., (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, 1. Baskı, Kızılay, Ankara.
- YILMAZ, V. ve AKTAŞ, C., ARSLAN, M.S.T., (2009). “Müşterilerin Kredi Kartına Olan Tutumlarının Çoklu Regresyon ve Faktör Analizi İle İncelenmesi”, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22: 127-139.